

Центральноукраїнський національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-
педагогічної роботи

_____ Кириченко А.М.

« ____ » _____ 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань С Соціальні науки, журналістика та інформація

Спеціальність: С1 Економіка

Спеціалізація С1.01. «Економіка»

Освітньо-професійні програми: «Інноваційна економіка»,

«Економіка аграрних підприємств та ринок землі»

Факультет економічний

(назва факультету)

2025-2026 навчальний рік

Розробник: д.е.н., професор кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи Марина СЕМИКІНА

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

(підпис) (прізвище та ініціали) **Володимир ЗАЙЧЕНКО**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Галузь знань С Соціальні науки, журналістика та інформація	Цикл фахової підготовки	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: С1 Економіка Спеціалізація С1.01. «Економіка» Освітні програми: Освітньо-професійні програми: «Інноваційна економіка», «Економіка аграрних підприємств та ринок землі»	Рік підготовки:	
		5-й	5-й
		Семестр:	
		1-й	1-й
Тижневих годин навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,6	Освітній рівень: магістр	Лекції	
		32 год.	
		Практичні	
		16 год.	
		Самостійна робота	
		42 год.	
		Вид контролю	
		екзамен	екзамен

Мова навчання – українська.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння закономірностей, рушійних сил та викликів соціально-економічного та людського розвитку на глобальному, національному та локальному рівнях, а також розвиток аналітичних, дослідницьких та проєктних навичок для ефективного вирішення складних економічних і соціальних завдань в умовах динамічних змін та невизначеності.

Завдання дисципліни:

- опанування теоретичних основ соціально-економічного та людського розвитку, включаючи сучасні концепції, моделі та індикатори;
- аналіз ключових трендів та викликів сучасного соціально-економічного та людського розвитку на різних рівнях (глобальному, національному, регіональному);
- розвиток здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу для критичної оцінки стану та тенденцій розвитку економічних і соціальних систем;
- формування компетентностей у розробці сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем з урахуванням невизначеності;
- сприяння формуванню здатності генерувати нові ідеї (креативність) для розв'язання складних економічних та соціальних проблем;
- розвиток навичок ефективної комунікації, мотивації та командної роботи у процесі аналізу проблем соціально-економічного та людського розвитку;
- підготовка до прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності з позицій забезпечення якісного людського розвитку.

3. Результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність визначати, аналізувати та розв'язувати складні економічні задачі і проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки, у тому числі підприємств або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в умовах невизначеності умов та вимог

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК5. Здатність працювати в команді

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 4. Розробляти соціально-економічні проєкти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

4. Політика курсу та академічна доброчесність

В процесі вивчення цієї навчальної дисципліни очікується дотримання принципів академічної доброчесності з боку здобувачів та усвідомлення наслідків їх порушення. Регулярна присутність на заняттях є обов'язковою, а пропуски мають бути відпрацьовані за тиждень до залікової сесії. Неприпустимі запізнення, використання мобільних пристроїв не для навчання, списування, плагіат та несвоєчасне виконання завдань. Завчасне інформування викладача про обґрунтовані причини відсутності чи неможливості виконати завдання у встановлений термін є проявом відповідальності. Будь-які спроби недоброчесної поведінки здобувача негативно впливають на його репутацію та академічні результати. Викладання курсу спрямовується на створення середовища, де знання здобуваються чесним шляхом, а робота здобувачів оцінюється об'єктивно. Освітній процес та стандарти доброчесності в ЦНТУ регулюються Положенням про організацію освітнього процесу та Кодексом академічної доброчесності, яких необхідно дотримуватися.

5. Програма навчальної дисципліни

№п/п	Назва теми	Кількість годин (л/п/с)	Завдання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Основи знань про соціально-економічний та людський розвиток			
1	Лекція 1: Поняття та сутність соціально-економічного розвитку. 1. Наукові уявлення про соціально-економічний розвиток та його сутність. 2. Основні показники соціально-економічного розвитку. 3. Основні фактори, що впливають на соціально-економічний розвиток.	2/-/2	Підготовка презентацій для виступів. Підготовка до дискусій. Рекомендовані джерела: [1; 8-9; 22]
2	Лекція 2: Людський розвиток як ключова компонента соціально-економічного розвитку. 1. Концепція людського розвитку. 2. Основні індикатори людського розвитку 3. Зв'язок між соціально-економічним і людським розвитком	2/-/2	Підготовка презентацій для виступів. Підготовка до дискусій. Рекомендовані джерела: [3-5; 8-9; 11; 12; 14; 16; 17; 22]
3	Лекція 3: Історичні етапи та моделі соціально-економічного та людського розвитку. 1. Характеристика основних етапів, який пройшов соціально-економічний та людський розвиток. 2. Моделі соціально-економічного розвитку в світі, їх характеристика. 3. Нові виклики, що стоять перед сучасним людським розвитком в світі.	2/2/2	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Рекомендовані джерела: [1; 8; 9; 19; 22] Підготовка до тестування за модулем 1.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Теорії і концепції соціально-економічного та людського розвитку			
4	Лекція 4: Класичні теорії економічного розвитку. 1. Роль класичних теорій у розумінні закономірностей соціально-економічного та людського розвитку (теорії Адама Сміта, Карла Маркса, Джона Мейнарда Кейнса). 2. Внесок авторів класичних теорій у розуміння економічного розвитку 3. Актуальність класичних теорій в сучасному світі.	2/2/2	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Рекомендовані джерела: [1; 8-9; 19; 22]
5	Лекція 5: Теорії модернізації та залежності. 1. Основні положення теорій модернізації про соціально-економічний та людський розвиток. 2. Теорії залежності: причини нерівності між країнами в соціально-економічному розвитку. 3. Критика теорій модернізації і залежності з позицій сьогодення.	2/-/2	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Рекомендовані джерела: [1; 8-9; 22]
6	Лекція 6: Теорії людського розвитку. 1. Концепція Амартья Сена. 2. Основні складові людського розвитку. 3. Роль держави у забезпеченні людського розвитку.	2/-/2	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. [3-5; 8-9; 11; 12; 14; 16; 17; 22]
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Сучасні тенденції та виклики соціально-економічного розвитку			
7	Лекція 7: Глобалізація та її вплив на соціально-економічний та людський розвиток 1. Сутність глобалізації. 2. Позитивні та негативні наслідки глобалізації для розвитку людства. 3. Глобалізація та нерівність.	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Рекомендовані джерела: [10; 48; 49; 50].
8	Лекція 8: Сталий розвиток та його цілі 1. Сутність сталого розвитку світу. 2. Цілі сталого розвитку, визначені ООН. 3. Роль інновацій і нових технологій у сталому	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів.

	розвитку.		Рекомендовані джерела: [1; 5;6; 7; 9; 10;18; 19; 22-24]
9	Лекція 9: Соціальна справедливість та нерівність 1. Поняття соціальної справедливості . 2. Причини соціальної нерівності. 3. Стратегії подолання нерівності.	2/-/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Рекомендовані джерела: [2; 6; 12; 18; 21].
10	Лекція 10: Роль держави в соціально-економічному розвитку 1. Функції держави в ринковій економіці. 2. Державна політика в сфері соціально-економічного розвитку. 3. Роль громадянського суспільства в розвитку.	2/-/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Рекомендовані джерела: [1; 4; 6; 14; 15; 16].
11	Лекція 11: Соціально-економічний розвиток України 1. Історичний огляд соціально-економічного розвитку України. 2. Сучасні виклики та перспективи. 3. Порівняння соціально-економічного розвитку України з іншими країнами.	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Рекомендовані джерела: [1; 4; 6; 14; 15; 16; 22-24].
12	Лекція 12: Здоров'я і тривалість життя в контексті людського розвитку 1. Здоров'я і довголіття як передумови і результат якісного людського розвитку. 2. Роль системи охорони здоров'я у формуванні здоров'я населення 3. Проблеми сучасного способу життя, що впливають на погіршення здоров'я населення	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Рекомендовані джерела: [1; 4; 6; 8; 11;14; 18; 19].
13	Лекція 13: Роль освіти в соціально-економічному розвитку 1. Освіта як інвестиція в людський капітал. 2. Якість освіти та її вплив на економічний розвиток. 3. Проблеми освіти в сучасному світі.	2/-/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Рекомендовані джерела: [1; 4; 6; 8; 11;14; 18; 19]. Підготовка до тестування за модулем 3.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Аналіз стану та розробка сценаріїв, стратегій соціально-економічного та людського розвитку			
14	Лекція 14. Основи моделювання та прогнозування соціально-економічного та людського розвитку 1. Сучасні методи та моделі прогнозування соціально-економічних процесів. 2. Розробка сценаріїв розвитку соціально-економічних систем в умовах невизначеності. 3. Імплементація результатів моделювання та прогнозування у процеси прийняття управлінських рішень	2/-/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Рекомендовані джерела: [13; 14; 18; 20; 23; 45-50].
15	Лекція 15. Управління проєктами соціально-економічного розвитку 1. Життєвий цикл проєкту соціально-економічного розвитку: від ідеї до реалізації. 2. Методи формування ефективних проєктів у соціально-економічній сфері. 3. Лідерство, командна робота та комунікації в проєктній діяльності	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Рекомендовані джерела: [1; 4; 6; 8; 11;14; 18; 19]. Підготовка до тестування за модулем 4.
16	Лекція 16. Стратегії та інновації у людському розвитку 1. Формування та реалізація стратегій людського розвитку на макро- та мікрорівнях. 2. Роль інновацій та креативності у стимулюванні людського розвитку.	2/2/3	Підготовка до дискусій. Підготовка презентацій для виступів. Розв'язання практичних кейсів. Рекомендовані джерела: [1; 5; 7; 8; 9; 11; 12; 13; 16; 18;

	3. Аналіз стану та тенденцій людського розвитку для формування обґрунтованих рішень.		20; 23; 25; 26; 45-50] Підготовка до підсумкового тестування
	Разом	32/16/42	

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	практич ні	самостій на робота		лекції	практи чні	самості йна робота
Змістовий модуль 1. Основи знань про соціально-економічний та людський розвиток								
Тема 1: Поняття та сутність соціально-економічного розвитку.	8	2	-	2				
Тема 2: Людський розвиток як ключова компонента соціально-економічного розвитку.	8	2	-	2				
Тема 3: Історичні етапи та моделі соціально-економічного та людського розвитку.	10	2	2	2				
Змістовий модуль 2. Теорії і концепції соціально-економічного та людського розвитку								
Тема 4: Класичні теорії економічного розвитку.	10	2	2	2				
Тема 5: Теорії модернізації та залежності.	8	2	-	2				
Тема 6: Теорії людського розвитку.	8	2	-	2				
Змістовий модуль 3. Сучасні тенденції та виклики соціально-економічного розвитку								
Тема 7: Глобалізація та її вплив на соціально-економічний та людський розвиток	10	2	2	3				
Тема 8: Сталий розвиток та його цілі	10	2	2	3				
Тема 9: Соціальна справедливість та нерівність	8	2	-	3				
Тема 10: Роль держави в соціально-економічному розвитку	8	2	-	3				
Тема 11: Соціально-економічний розвиток України	10	2	2	3				
Тема 12: Здоров'я і тривалість життя в контексті людського розвитку	10	2	2	3				
Тема 13: Роль освіти в соціально-економічному розвитку	8	2	-	3				
Змістовий модуль 4. Аналіз стану та розробка сценаріїв, стратегій соціально-економічного та людського розвитку								
Тема 14. Основи моделювання та прогнозування соціально-економічного та людського розвитку	10	2	-	3				
Тема 15. Управління проєктами соціально-економічного розвитку	12	2	2	3				

Тема 16. Стратегії та інновації у людському розвитку	12	2	2	3				
Всього за семестр	120	32	16	42	0			

7. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми семінарського (практичного) заняття, рекомендовані джерела	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Семінар 1. Людський розвиток: сучасні аспекти 1. Ключові показники людського розвитку та їх інтерпретація в контексті різних країн. 2. Актуальні виклики людського розвитку в Україні. 3. Особиста роль та суспільні ініціативи у сприянні людському розвитку. Рекомендовані джерела: [3-5; 8-9; 11; 12; 14; 16; 17; 22]	2	
2	Семінар 2. Концепції сталого розвитку в дії 1. Сутність сталого розвитку та його значення для майбутнього. 2. Пріоритетні Цілі сталого розвитку ООН для України. 3. Застосування принципів сталого розвитку в різних сферах діяльності. Рекомендовані джерела: [1; 5; 6; 7; 9; 10; 18; 19; 22-24]	2	
3	Семінар 3. Інновації як каталізатор розвитку 1. Визначення інновації та її роль у розвитку економіки та суспільства. 2. Сфери в Україні, які потребують інноваційних рішень. 3. Генерація креативних ідей для покращення соціально-економічного розвитку регіонів. Рекомендовані джерела: [1; 12; 13; 18; 20; 25; 26]	2	
4	Семінар 4. Взаємодія держави та громадянського суспільства у розвитку 1. Функції держави у забезпеченні соціально-економічного та людського розвитку. 2. Вплив громадських організацій та волонтерських рухів на суспільний розвиток. 3. Механізми посилення співпраці між державним сектором, бізнесом та громадянським суспільством. Рекомендовані джерела: [1; 4; 6; 14; 15; 16].	2	
5	Семінар 5. Глобалізація: вплив на національний розвиток 1. Сутність глобалізації, її позитивні та негативні наслідки для національної економіки та суспільства. 2. Процеси інтеграції України у світові економічні системи: переваги та виклики. 3. Стратегії використання можливостей глобалізації та мінімізації її ризиків. Рекомендовані джерела: [10; 48; 49; 50].	2	
6	Семінар 6. Соціально-економічна нерівність: аналіз та шляхи зменшення 1. Визначення соціально-економічної нерівності та її прояви в Україні та світі. 2. Основні причини зростання нерівності. 3. Практичні кроки щодо зменшення нерівності на різних рівнях. Рекомендовані джерела: [2; 6; 12; 18; 21].	2	
7	Семінар 7. Моделювання та прогнозування: інструменти прийняття рішень 1. Значення прогнозування соціально-економічних процесів та сфери його застосування. 2. Визначення необхідних даних та джерел для прогнозування ринку праці регіону. 3. Використання сценарного планування для покращення управлінських рішень. Рекомендовані джерела: [13; 14; 18; 20; 23].	2	
8	Семінар 8. Розроблення проєктів та стратегій у соціально-економічній сфері 1. Концепція проєкту в соціально-економічному контексті. Сутність стратегії. 2. Етапи розробки та реалізації соціальних проєктів. 3. Роль ефективної командної роботи та комунікації у розробці та реалізації стратегій в контексті соціально-економічного та людського розвитку. Рекомендовані джерела: [5; 7; 8; 9; 11; 16; 23; 45-50]	2	
	Разом	16	

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача вищої освіти спрямована на формування практичних навичок роботи з рекомендованою літературою з метою критичного осмислення здобутих знань та поглибленого вивчення актуальних проблем у соціально-економічному та людському розвитку за допомогою методів наукових досліджень.

Самостійна робота здобувача передбачає:

- вивчення лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, електронних освітніх ресурсів за темами дисципліни;
- підготовку до практичних (семінарських) занять, участі в дискусіях;
- підготовку наукових висновків (повідомлень) на основі розгляду практичних кейсів;
- розробку презентацій для участі в дискусіях;
- підготовку до контрольних заходів (модульного та підсумкового тестування);
- систематизацію та повторення навчального матеріалу;
- виконання тренувальних завдань, самостійне опрацювання питань для контрольних робіт, екзамену;
- виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру на основі самостійного поглибленого вивчення окремих тем і питань.

Тематика індивідуальних завдань дослідницького змісту для самостійної роботи (написання есе, реферату, підготовка презентацій)

Тема	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
1	«Зелена» економіка як драйвер людського розвитку: можливості для України.	3	
2	Вплив цифровізації та штучного інтелекту на ринок праці та людський капітал: загрози чи нові можливості?	3	
3	Соціальне підприємництво як інструмент вирішення суспільних проблем та стимулювання економічного зростання.	3	
4	Освіта як інвестиція в людський розвиток: економічна віддача та соціальний ефект.	3	
5	Вплив демографічних змін (старіння населення, міграція) на соціально-економічний та людський розвиток України.	3	
6	Роль культурних індустрій та креативної економіки у людському розвитку міст та регіонів.	3	
7	Індекс людського розвитку (ІЛР) як показник прогресу: переваги, недоліки та можливості для України.	4	
8	Фінансова інклюзія як інструмент подолання бідності та стимулювання людського розвитку.	4	
9	Вплив конфліктів та криз на людський розвиток: виклики та шляхи відновлення.	4	
10	Інклюзивне зростання: як забезпечити, щоб економічний розвиток приносив користь усім, а не лише обраним.	4	
11	Роль волонтерства та громадянського суспільства у формуванні людського капіталу та соціальної згуртованості.	4	
12	Циркулярна економіка як модель сталого людського розвитку.	4	
	Разом	42	

9. Методи навчання.

Під час викладання навчальної дисципліни «Соціально-економічний та людський розвиток» застосовуються наступні методи навчання, спрямовані на формування необхідних компетентностей:

- *словесні методи*: лекції (інформаційні, проблемні), пояснення, бесіди;
- *наочні методи*: демонстрації, ілюстрації, мультимедійні презентації під час лекцій та практичних занять;
- *практичні методи*: виконання практичних робіт, розв'язання дослідницьких задач та вправ, аналіз наукових текстів;
- *інтерактивні методи*: опитування, аналіз практичних кейсів, дискусії, мозковий штурм, робота в малих групах;
- *інноваційні методи*: проектно-дослідницький метод, інтегровані заняття з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та діджитал-інструменти, зокрема: цифрові інструменти Google, програмні продукти від Microsoft (ProjectOnline, Excel), програмне забезпечення для проведення опитувань Kahoot, Mentimeter, графічний редактор Crello; методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle, Zoom, GoogleMeet для проведення онлайн-занять, консультацій та контролю знань.

10. Критерії та засоби оцінювання.

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, як рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахили до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FХ) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив

принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Під час виставлення оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача вищої освіти протягом семестру, шкала оцінювання (національна та ЄКТС), а також рекомендовані мінімальні та максимальні «пороги» встановлення максимальної кількості балів для конкретних видів робіт.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Протягом семестру здобувач може отримати max. 60 балів, у тому числі: перший контроль – 20 балів, другий контроль – 20 балів, третій контроль – 20 балів; 40 балів виносяться на екзамен.

Рекомендовані мінімальні та максимальні пороги встановлення максимальної кількості балів для конкретних видів робіт

Види робіт	Мінімальний поріг	Максимальний поріг
Відповіді на теоретичне питання	Не оцінюється	1 бал
Розв'язок практичного завдання	1 бал	2 бали
Розв'язок кейсів	2 бали	3 балів
Виконання дослідницької роботи	2 бали	3 балів
Участь в груповій роботі	1 балів	3 балів
Тести	0,2 бали	1 бал

11. Методичне забезпечення навчальної дисципліни:

Соціально-економічний та людський розвиток: метод. рекомендації щодо організ. самост. роб. та підгот. до практ. занять для здобув. вищої освіти зі спеціальності «Економіка» денної та заоч. форми навч. / [уклад. М. В. Семикіна]; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький: ЦНТУ, 2025. – 56 с. <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16859>

12. Рекомендовані джерела інформації:

Основна література

1. *Актуальні проблеми та напрями розвитку потенціалу соціально-економічних систем в умовах конкуренції*: монографія / За заг. ред. Л. Л. Калініченко. Харків: ФОП Панов А. М., Видав. ТОВ «В справі», 2017. 275 с.
2. *Бідність та нерівність в Україні під впливом COVID-19: підходи до оцінювання* / Лібанова Е.М., Черенько Л.М., Полякова С.В. та ін. ; Нац. акад. наук. Укр., ІДСД НАН України. Електронне видання. Київ, 2024.
3. *Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку*: кол. монографія/ За ред. Е.М. Лібанової. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2016. 328 с.
4. *Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці* / кер. авт. кол. О.І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ: Академперіодика, 2021. 210 с.
5. Никифорова В. Г. Стратегічні програми соціально-економічного розвитку як головний елемент ефективного формування людського потенціалу. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. праць. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2020. № 3-4(74-75).С.33–43
6. Новіков В. М., Гвелесіані А.Г., Черніченко В.В. *Емпіричні дослідження проблем соціальної стабільності* (на прикладі інститутів місцевого фінансування та житлових програм). Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ: Наукова думка, 2024.
7. *Стратегії розвитку соціально-економічних систем*. Курс лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за освітньою програмою «Економіка і бізнес» спец. 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: С. О. Тульчинська. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 139 с.
8. Тимошенко Л. М. *Людський розвиток*: навч. посіб. / Л. М. Тимошенко, С. Е. Сардак, О. В. Більська. Д. : Вид-во ДНУ, 2010. 107 с.
9. *Цілі сталого розвитку 2016-2030*. Організація об'єднаних націй. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
10. Чалюк Ю. Глобальний соціально-економічний розвиток в умовах *vuca, spod, dest* та *bani* світу. *Економіка та суспільство*. 2022 (36). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-21>
11. *Якість життя населення України та перші наслідки війни* / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Крикун О.І., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2023.

Додаткова література

12. Бервено О.В., Броницький О.М. Стратегічні напрями подолання нерівності людського розвитку: міжнародний та регіональний аналіз. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С. 9–16.
13. Кононова К. Ю. *Інформаційна економіка: моделювання еволюційних процесів*: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 312 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/301590066_INFORMACIJA_EKONOMIKA_MO_DELUVANNA_EVOLUCIJNIH_PROCESIV
14. Костюк В. Людський розвиток як мета і засіб подальшого руху в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2023 (52). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-21>
15. Лібанова Е. Війна з Росією: як дати роботу біженцям і що робити після. *Дзеркало тижня*. 16.03.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/vijna-z-rosijeju-jak-dati-robotu-bizhentsjam-i-shcho-robiti-pislja.html>
16. *Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект* : колективна монографія / за ред. Е. Лібанової. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2015. 356 с.
17. *Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз* (колективна монографія) / За ред. Е.М. Лібанової. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. 328 с.

18. Панькова О.В., Касперович О.Ю. Диспропорції соціально-економічного розвитку в умовах цифровізації: проблеми та ризики для ринку праці України. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2019. № 3(59). С. 35–43.
19. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України No722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
20. Саріогло В. Г. *Прикладна інформаційна економіка: соціально-економічний аспект* / В.Г. Саріогло; Національна академія наук України, Інститут демографії та проблем якості життя. - Київ: Видавець "Сочінський М.М.", 2024. 223 с.
21. *Соціальне відторгнення, нерівність та бідність дітей* / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Васильєв О.А., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2021.
22. Семикіна М., Дмитришин Б. Методологічні аспекти наукового дослідження розвитку соціально-економічних систем в умовах глобалізації. *Центральноукраїнський науковий вісник*. Економічні науки, вип. 12 (45). Кропивницький: ЦНТУ, 2024. С.68-80 <https://economics.kntu.kr.ua/archive/45.html>
23. Семикіна М.В., Голбанос С.С., Семикіна А.В. Методологія наукових досліджень міграційної мобільності молоді в контексті пріоритетів людського розвитку. Інноваційні тенденції в праві та соціально-економічних відносинах: колективна монографія / за наук. ред. О. Кравченко, І. Маліновської. Кропивницький-Вроцлав : Вид-во ЦІРоЛ, 2025. С.435-457. <https://vmuro.kr.ua/?p=14103>
24. Семикіна М., Бугаєва М. Стратегічне ділове спілкування: інструмент для формування стабільних соціально-трудових відносин та розвитку людського потенціалу. *Вісник економічної науки України*. 2025/№1(48). С.125-133.
25. Тимошенко Л. М., Сімахова А. О. Соціально-економічний розвиток і його кероване забезпечення в умовах інноваційної моделі суспільної динаміки. *Mechanism of Economic Regulation*. 2015. №1. С.68–78.
26. *Формування і розвиток людського потенціалу регіону: сутність, сучасні тенденції та методи оцінювання*: монографія / За ред. В. Г. Никифорець. Одеса: Атлант, 2018. 103 с.
27. Human development index and indicator. Global Report UNDP. 2018. URL: <https://nonews.co/wp-content/uploads/2018/10/hdr2017.pdf>
28. Human Development Report 2021-2022. URL: https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2021-22pdf_1.pdf

Законодавчі та нормативні документи

29. Бюджетний кодекс України : [Кодекс України] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 91-92. – Ст. 789. – (Із змінами).
30. Господарський кодекс України : [Кодекс України] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144. – (Із змінами).
31. Закон України "Про вищу освіту". Відом. Верхов. Ради України. 2014. № 37–38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
32. Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" : [Закон України від 23.03.2000 № 1602-III] // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 28. – Ст. 212. – (Із змінами).
33. Закон України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" : [Закон України від 05.10.2000 № 2017-III] // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 50. – Ст. 435. – (Із змінами).
34. Закон України "Про зайнятість населення" : [Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI] // Офіційний вісник України. – 2012. – № 58. – Ст. 2280. – (Із змінами).
35. Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" : [Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV] // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 13. – Ст. 180. – (Із змінами).
36. Закон України "Про інвестиційну діяльність" : [Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII] // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Ст. 646. (Із змінами).

37. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" : [Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР] // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170. – (Із змінами).
38. Закон України "Про освіту" від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 10.06.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
39. Закон України "Про соціальні послуги" : [Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII] // Офіційний вісник України. – 2019. – № 10. – Ст. 327. – (Із змінами).
40. Конституція України: офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
41. Основи законодавства України про охорону здоров'я : [Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII] // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19. – (Із змінами).
42. Податковий кодекс України : [Кодекс України] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92-93. – Ст. 794. – (Із змінами).
43. Цивільний кодекс України : [Кодекс України] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356. – (Із змінами).

Інформаційні ресурси

44. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
45. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
46. Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
47. Офіційний сайт Державної служби зайнятості // Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>
48. Офіційний сайт Державної служби статистики України // Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
49. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України // Режим доступу: www.mlsp.gov.ua
50. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень // Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
51. Official site of European statistics (Офіційний сайт Європейських статистичних даних) // Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
52. Official site of International Labour Organization (Офіційний сайт міжнародної організації праці) // Режим доступу: <https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи. Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.